

Nejižnější poštovní schránka světa (3)

Na cestě k poštovní schránce na jižním pólu jsme se v předchozích částech článku zastavili v Madridu a Santiagu de Chile, odkud míříme do tři tisíce kilometrů vzdáleného nejižnějšího chilského města Punta Arenas, jednoho z největších v celé Patagonii.

FRANTIŠEK BENEŠ

Tři tisíce kilometrů je to ovšem po slavné Panamerice, nejrozsáhlejší síti silnic na světě (celkem prý měří bezmála padesát tisíc kilometrů!), vedoucí z aljašského Fairbanksu daleko na severu až na „dolní“ konec Jižní Ameriky.

Panamericana, největší soustava dálnic a silnic na světě.

Silnice mám rád, na celém světě jsou od nejstarších dob spjaty s poštovní přepravou, a tak mi dovolte malou odbočku. Panamerická dálnice (přesněji její síť) se ve svém průběhu v USA na více místech kříží s jinou slavnou silnicí – Route 66, vedoucí z Chicaga do Los Angeles, kde končí v Santa Monice, u mola se zábavním parkem a ruským kolem – prvním na světě na solární pohon.

Dnes je už většina původní „šestašedesátky“ součástí novějších silnic a dálnic, takže je od roku 1985 přesnější hovořit o *Historické silnici 66* (vedoucí vedle modernějších dálnic), vysněné trase snad všech milovníků silničních motocyklů světa. I po té jsem jel a fotografoval poštovní schránky, to už je ale téma na jiný článek.

Zoë Mattioli – návrh aršíku pro poštu USA, připomínajícího asi nejslavnější silnici světa.

Vraťme se ale k Panamerice. I v úseku Santiago – Punta Arenas by po ní jistě bylo romantické putování kouzelnou přírodou Chile a sousední Argentiny, ale my jsme potřebných pětatřicet hodin času neměli, a tak jsme se z hlavního města přepravili letadlem společnosti LAN, na což nám stačily pouhé hodiny tři.

LAN – Línea Aérea Nacional (de Chile) – největší jihoamerická letecká společnost, založená před bezmála 90 lety (1929).

Punta Arenas

V *Punta Arenosa* („písečném bodu“), což je starý a trochu toporný překlad původního anglického topografického označení *Sandy point*, jsem už byl. Před třemi lety jsme tu zakotvili při plavbě mezi ostrovy Ohňové země, v Drakeově průlivu (největším na světě) jsme minuli slavný Hornův mys, pak kolem argentinského pobřeží zase nahoru, s odbočkou k Falklandským ostrovům, a nakonec do delty řeky Paraná, po Amazonce druhé největší v tomto světě, na jejichž březích se rozkládají hlavní města Argentiny a Uruguaye. Tehdy jsem vlastně začal systematictější psát o poštovních schránkách v dalekých zemích – první byla v poštovně *Na konci světa*, na nejižnějším výběžku argentinské Patagonie, další ve falklandském Stanley,

a soukromá v Buenos Aires (o všech jste si mohli postupně přečíst ve Filatelii počátkem roku 2013).

Abychom si Santiago užili co nejdéle, vybrali jsme si k pokračování cesty noční let, takže jsme v Punta Arenas přistáli až ve dvě hodiny po půlnoci. Tma tu ovšem nebyla, jen šero, jak to tak v krajinách poblíž polárního kruhu bývá – v Evropě to známe například z Helsinek nebo Petrohradu (jižní kruh je ovšem lidským sídlům mnohem vzdálenější, než severní). Vzdálená Antarktida nás dokonce pozdravila barevnými pablešky jižní polární záře.

Aurora Borealis – polární záře, ve svém označení nese jméno dávné bohyně úsvitu a pojmenování severního větru; jde tedy o polární záři severní. Aurora Australis (na dolní známce) je naopak označení pro polární záři jižní – a s tou jsme se právě na své cestě setkali.

První Evropané – byli to Španělé – se na zdejším poloostrově Brunšvik začali usazovat koncem 16. století, s cílem kontrolovat lodní cestu průlivem. V nehostinném prostředí se jim ale moc nedařilo, o čemž vypovídá i dochovaný název osady - *Přístav hladu*. Zanedlouho byla tedy opuštěna a trvalo více než 250 let, než se objevili další usadlíci, tentokrát Chileané. V roce 1848 (tedy před bezmála 170 lety) založili město Punta Arenas, zpočátku i jako trestaneckou kolonii. Strategicky výhodná poloha na trase kolem Jižní Ameriky, z New Yorku do San Franciska, kde se lodi v obou směrech otáčely na sever a nakupovaly tu zásoby (a dopravovaly poštu), přinesla do města peníze a rozkvět.

Pozůstatky dávného blahobytu jsou tu vidět dodnes, v podobě honosných budov místních obchodních magnátů, dnes už dávno přeměněných na hotely a sídla veřejných institucí.

V parku stojí bronzový pomník Ferdinanda Magellana, portugalského mořeplavce ve španělských službách, který v roce 1519 vedl výpravu, jež jako první obeplula naši planetu a dokázala tak, že je opravdu kulatá. Na podzim roku 1520 našel vodní cestu kolem dolního konce Jižní Ameriky, průlivem mezi Patagonií a Ohňovou zemí, námořníky nazvaným Magellanovým. Dále se plavil k jihovýchodní Asii a panující dobré počasí a klidná hladina ho inspirovaly k pojmenování největšího oceánu – nazval ho Pacifik, po našem Tichý.

Magellan v průběhu objevitelské plavby jako jedenačtyřicetiletý zahynul. Došlo k tomu přesně před 495 lety, 27. dubna 1521, na filipínském ostrově Mactan, v šarvátce s domorodci. Dnes je považován za prvního člověka, který obeplul svět.

Výprava pak pokračovala v cestě, stíhána řadou potíží a neštěstí. Z původních pěti lodí se do Španělska vrátila jediná, s příznačným jménem Victoria. Expedice trvala tři roky a jeden měsíc a přežila ji jen hrstka z původní posádky. Uvádí se, že přes všechny ztráty byla z ekonomického hlediska úspěšná – přivezený náklad hřebíčků z indonéských Moluk jí nejen zaplatil, ale ještě vytvořil stejně vysoký zisk.

Hřebíček, tentokrát ze Zanzibaru.

Po Magellanovi je dnes nazývána provincie v chilské Patagonii, jejímž hlavním městem je právě Punta Arenas. Jeho objevitelskou cestu napodobili další mořeplavci, o šedesát let později například Brit Francis Drake. Díky námořnímu obchodu město vzkvétalo a přes drsné přírodní podmínky přitahovalo přistěhovalce z různých koutů světa. Svědectví o tom přináší zdejší rozlehlý a krásně udržovaný hřbitov, s celými „čtvrtěmi“ věnovanými jednotlivým národnostem. Nám je asi nejbližší část chorvatská, jejíž honosné pohřební kaple (spíše malé vilky) mohou směle soupeřit s nejbohatšími hrobkami na našich hřbitovech.

Cesty tu lemují obrovské a dokonale zastřížené stromy, s kulovitými nebo válcovitými korunami. Na hřbitově i ve městě jsou jich stovky a je až s podivem, kdo o jejich dokonalé tvary pečuje?

S chorvatskou komunitou v Punta Arenas nás spojuje nečekaná souvislost – místní tělocvičná jednota Sokol, založená už v roce 1912 a dodnes tu působící. Týršovu a Fügnerovu myšlenku přinesli do daleké Patagonie chorvatští přistěhovalci, kteří se do sokolského hnutí zapojili doma už koncem 19. století, v rámci podpory slovanské vzájemnosti. U nás jsou Sokolové dnes vnímání spíše optikou filmu Konec básníků v Čechách, který je humorně líčí jako krojovaný anachronismus

Hrobka s nápisem Chorvatské podpůrné družstvo a chorvatským znakem. Podobně honosných, patřících jednotlivým chorvatským rodinám, je tu řada, a dodnes jsou pečlivě udržovány.

(což není tak úplně pravda – sám jsem Sokolem a dokonce starostou jeho tělocvičné jednoty v místě bydliště, a mohu dosvědčit, že je mezi námi mnoho mladých lidí), ovšem v Punta Arenas je situace právě opačná – Sokol je tu organizací mladých, a dodnes se hlásí k odkazu dávných českých zakladatelů. Přesvědčit se o tom můžete na facebookové stránce Club Deportivo Sokol Punta Arenas, v jejímž záhlaví jsou hned dva tradiční sokolské znaky s typickým šikmým nápisem Sokol a chilskou vlajkou ve vnějším mezikruží.

Současnost a minulost Sokola v Punta Arenas.

Srdcem sportovního dění je místní sokolovna.

Dnešní Punta Arenas však už dávno nežije námořním obchodem. Před sto lety začal její význam v tomto směru pohasínat v důsledku otevření Panamského průplavu.

Obyvatelé a podniky se tedy přeorientovali na využívání přírodního bohatství, zejména těžbu ropy a hnědého uhlí, těžbu dřeva, chov ovcí a rybolov. V posledních letech se stále více rozvíjí i turistický ruch, k čemuž přispívají krásné přírodní parky v okolí, zejména obrovský Torres del Paine (s rozlohou bezmála 2.500 km²), v němž však mají na Čechy špatné vzpomínky – před 11 lety tu neopatrný český turista způsobil rozsáhlý požár, při němž shořelo nebo bylo poškozeno na 150 kilometrů čtverečních parku!

Vraťme se však k poštovní tematice. Na moderní budově pošty v centru Punta Arenas poštovní schránka nevisela (vyfotografoval jsem ji tedy na místním letišti). Zato tu měli sympatické označení Meet Point (řekněme Místo setkání) s piktogramy naznačujícími, že tu můžete podat zásilku, koupit poštovní známky (což je v Chile ostatně samozřejmostí, a šíří sortimentu by nám mohli být příkladem), získat informace, koupit drobné dárky a třeba si i vypít kávu.

Moderní budova pošty v centru Punta Arenas.

Meet point v budově pošty.

Poštovní schránka na letišti.

Ovšem k tomu, proč o Patagonii tak podrobně hovořím, mám ještě jeden – a pochmurnější důvod. Právě sem prý chtěl průmyslník J. A. Baťa přesídlit obyvatele protektorátu Čechy a Morava a uvolnit tak České země germanizaci. Zda je to pravda, nebo nenávidná komunistická propaganda, nevím (podle nejnovějších rehabilitačních rozsudků bude platit spíše to druhé). Já jsem si na to vzpomněl při procházce po Punta Arenas, když jsem míjel obchod s obuví, s důvěrně známým označením.

V Punta Arenas jsme strávili Silvestr a letošní Nový rok jsme přivítali v davu místních obyvatel na pláži, zachumlaní do tlustých bund. I když tu bylo zrovna léto, nebylo víc než pět stupňů nad nulou a navíc od moře foukal silný vítr (který tu nakonec vane skoro pořád). Lidé se radovali, stříleli rachejtle, diskžokej vyhrával, na nebi slabě zářil Jižní kříž, ale my už neměli stánky a těšili se na odlet do Antarktidy.

POKRAČOVÁNÍ